

Atli Dam, fyrrverandi lögmaður: — Pauli Ellefsen, lögmaður visti hvønn veg tað bar. Ti royndi hann at fáa valið flutt fram.

Sosialurin hevur biðið Atla Dam, fyrrverandi lögmann, um eina viðmerking til ta knappu kreppu, sum landsstýrið nú hevur varnast. Hann sigur, at hetta er ikki so knappu íkomið, men blóðran brast fyrr enn samgongan hevði ætlað. Í verandi stöðu júst oman á orðaskiftið um lögmanströðuna, heldur hann, at tað er vælgrundað at nevna hana við merkingini:

Hann sigur:

— Tað má kennast fólki lögdi at frætta frá fiskivinnumálaráðharranum, at alt tað føroyska samfelagið er í kreppu, bert eina viku aftaná, at hesin saman við lögmanni í fyra samfullar dagar hevur greitt fólki frá, at landið fleyt í mjólk og hunangi.

Í orðaskiftinum um lögmanströðuna hoyrdu vit annars, hvussu væl stóð til figgarlaga. Landskassin hevði stór avlop í fleiri ár, grunnarnir vóru fyltir, uttanlandsskuldin, sum nú var 3000 milliónir, hevði einki at týða, tí nú gav samfelagið avlop til produktivar og óproduktivar iløgur, allan rakstur og nakað av sjálvfiggjan, meðan deyðin var í durinum, tá vit skyldu 900 milliónir.

Lán blivu ikki tikin til figgarlógina longur, tí brúk var ikki fyri hesum o. s. fr.

Sjokk

So mikið stórri má sjokkið vera, nú fiskimálaráðharrin boðar frá, at nýttast skulu 80–100 milliónir eyka til fiskivinnuna og flakaframleiðsluna, og at hann ikki rættiliga veit, hvaðani peningurin skal takast.

Tað gekk nokk onkurs vegna, vildi hann vera við. Kanska kundu vit nýta avlopið frá seinastu figgarlóg, sum hann væntaði verður 50 milliónir. Ella vit fara út at læna, um so er, at landskassans likviditetur ikki er so góður, at hesar 50 milliónir eru tókar. Kanska funnu vit upp á okkurt heilt annað, eitt nú skatt og toll.



Mjólk og hunangur ella samfelag í kreppu

Brannýggj kreppa?

Tað ljóðar sum er hendan kreppa spildurnýggj. Ein kreppa, sum tekur landsstýri á bóli. Ein kreppa, sum hevur tikið seg upp, meðan orðaskiftið um lögmanströðuna fór fram ella í vikuni aftaná.

Men so bláoygdir eru føroyingar ikki, at teir góðtaka, at hetta er komið so óvart á. Hann, sum hevur fylgt eitt lítið sindur við, veit, at fiskivinnuráðið boðaði frá hesum tervi upp á 100–200 mió kr. fyri skjótt ári síðani.

Andstøðan á tingi og serliga javnaðarflokkurin hevur ferð eftir ferð vist á, at tað fekk ein galnan enda, at samgongan »budsjetteraði« sum hon gjordi. Serliga vistu vit á hetta undir figgarlógargleggningini í 1983 og 1984, og í samband við viðgerðina av stuðulslóggávuna til fiskivinnuna í 1983 og 1984.

Vit vistu m. a. á, at tað kundi ikki rugga rætt, tá nýtslan úr eykagrunni ráðskassans var so stór størsta rokár til fisk.

Katastrofu-grunnurin tømdu

Hesin grunnur skuldi vera »katastrofugrunnur«, og vildi — um rætt var at borið — nú ligið um 100 milliónir, í staðin fyri sum nú á 35–40 milliónum.

Í verandi stöðu røkkur hann stutt, og yvirskotið, sum fiskimálaráðharrin nálgast uppi, er heldur ikki tókt, tað er brúkt pr. 1. juli 1984. Her er heldur eingin heimild, tí aftaná 1. juli er tað sambært lóg tribýtt ímillum grunnin til endurnýggjan av fiskiskipafloktanum, grunnin til berghóts- og brúgvagerð og landskassan. Her kann so í mesta lagi verða talan um triðing av 50 millión-

um kr., ella 16–17 mió, um hesar í heila tikið gerast tókar, nú so nógv er fiks-faksað við figgarlógini fyri at dylja lántøkurnar.

Og sjálvst um teir kundu funnið uppá at lóggivið við afturvirkandi kraft, so er eingin vissa fyri, at hetta »avlop« yvirhøvur kemur upp á 50 mió ella verður tókt, tí landskassaroknskapurin er ikki liðugur enn.

Tjóðbankan kunnu teir troyta, men hvat so við reypinum um, at har er niðurgoldið?

Lánini frá A-skattgjaldarunum rokka kanska nakað, men so má afturgjaldingin, sum teir hava lovað at greiða, tá árið er liðugt, skjóttast langt fram í 1985.

Ongin fyrireiking

Hóast teir sum nevnt hava vitað, at hendan stóða fór at koma, stendur samgongan fullkomuliga ófyrireikað.

Man ikki sannleikin vera, at teir vónaðu at kunna skúgva kreppuna undan sær fram um valið. Men nú rann hon so skjótt, at hetta miseydnadist.

Lögmaður man tó betur enn hinir hava dugað at sæð, hvønn veg tað bar. Ti royndi hann at fáa valið flutt fram. Í fyrstu syftu til juni mánaða og seinni aftur til fyrst í september.

Stoktu hann ov leingi

Men fólkafloksmenn vóru so grammir eftir at sleppa at steikja lögmann í egnum feitti, at teir sluppu honum ikki frá, áðrenn teir sjálvir hingu í tráðnum saman við honum.

Tí fellur avdúkingin av lögmansins orðgykkan og tungufíleiki aftur á

fólkafloksmenn og sjálvstýrismenn sjálfvar, tí nú stendur greitt, at ein av orsökunum til, at vit eru í eini samfelagslemjandi kreppu, er, at teir onki framdu av tí, teir hóreiggið sær við fyri fyra árum síðani.

Teir skuldu endurskoða lógina um ráðskassan og stuðulsveiting. Ja, skapa eina heilt nýggja »heilðarloysn«.

Teir skuldu endurskoða og broyta lóggávuna um stuðul til skipabygging. Teir skuldu avtaka kreppulánslógávuna og seta lögmansins Columbus-loysn í staðin.

Teir skuldu skipa fyri stýring av fiskivinnuni og skipalógnum.

Teir skuldu fjøltátta framleiðsluna so meira fekt burturúr.

Teir skuldu effektivisera skipa- og virkisrakstur, og teir skuldu skapa »alternativ«, samstundis sum almennar iløgur og alment forbrúk skuldi tálmað.

Men meðan krónur í milliardatali vórðu oystar út úr landskassanum, so slapp alt at ganga sum best bar til.

Einki av hesum var nortið, eingin nýskap framd, men bert lapparir

av øllum omanfyri nevndu málum.

Eykaskatt og eykatoll

Fiskivinnuráðharrin vónaði, at tað slapt undan eykaskatti og -toll, men tað gerst tað nú einaferð ikki. Tann meirnýtsla, sum er neyðug nú, hon fer so at gera vart við seg framyvir, tí hon skal einaferð rindast úr landskassanum.

Hon fer at gera vart við seg hjá skattaborgaranum, tí alt annað líka, so skal hesin peningur komandi árið krevjast inn meira enn tað, sum skuldi verið innkravt, høvdu teir stýrt okkum uttan um hesa »nýggju« kreppu.

Tað »vónleysa« í stöðuni er, at eingin serlig grund er til hesa snarljós-kreppu, einki oljusjokk sum í 1973 og 1979. Veidimystríð toluiga óbroytt. Metveiða og góðir prisir hava verið. Útflutningsmet er sett við 1560 milliónum. Vit hava havt ein figgarmálaráðharran — sum uttan at vita hvi — svam í peningi, tí partnarar hans kravdu so bonnsligt inn, o. s. fr.

Tað verða nú aðrir, sum noyðast undir at grundbøta hesi viðurskifti, tá tað lapparíð, sum nú verður gjørt, um fyra — fimm mánaðir ikki bætir longur. Tað vil siga, at valið í heyst setur nýggja manningina á eina heldur strevna hundavakt.

Lögmaður í feriu einaferð enn

Omaná alt frættist nú, at lögmaður igjár aftur fór í fri, hesaferð í heystfri.

Løgin evnir hann hevur til at velja sær »feriu«, hvørja ferð vandamál taka seg upp.

Ein skuldi trúð, at hann hevði fingið nóg mikið av söl ta drúgvu tíð, hann dvaldist í Rom í summer, har hann við eini risadelegation søplaði 200.000 kr. burtur á »kongress«, sum á ongan sakligan hátt kravdi so munagóða føroyska umboðan.

Løgdið at hann ikki lurtaði eftir Dimmalætting og sendi — um ikki eitt frimerki — so ein embætismann. Hesin kundi eins væl og lögmaður biðið danska embætismannin borið ta stuttu heilsan fram, sum hann nú bar vegna Føroyar.

Nú loyvt at svartalista

Bæði privatir og almennir arbeiðsgevarar hava nú fingið eitt amboð at brúka imóti starvsfólki. Tað er nýggja lógin um privatir edv-skráir, sum teir borgarliga á tingi hava samtykt.

Við hesi lóg verður í praksis loyvi givið at svartalista fólk. T. v. s. at er ein persónur revsaður, hoyrir hann til ávisan politiskan bólk o. l., so kann arbeiðsgevarin fáa hesar upplýsingar — og út frá tí

gera sínar egnu metingar. Á tingi í vikuni hevði javnaðarmaðurin Jóannes Dalsgaard at nýggju lógini og visti á, at borgarin við hesi lóg verður gjørdur friðleysur.